

Foto: Alec Lundström

Ur innehållet

Lönsamt med proteinkraftfoder: sid 2-3

Ekofår i ekoby: sid 4-5

Ekonomisk mjölkproduktion: sid 6-7

Årets utsädesregler: sid 8

KURSAKTUELLT

Västernorrlands län

Hur lyckas vi bli framgångsrikare 2011?

Kom och ta del av nyheter och diskutera det senaste inom ekologisk växtodling och djurhållning tillsammans med Lars Ericson, Forslundagymnasiet (tidigare på SLU) och Jannika Hallén Landin, Husdjursföreningen Sverige. **15 mars 9.30-15.30** på Bettans Konferenscenter i Stöndar.

Kostnad: 400 kr exkl moms, inkl lunch och fika.

Anmälan senast 3 mars till Anna Tjell, 0611-34 90 12, anna.tjell@lansstyrelsen.se. Ange namn, personnummer, adress, e-postadress och telefonnummer.

Dalarna och Gävleborg

Kursdag i ekologisk potatisproduktion

hos familjen Wählstedt i Dala Floda
22 mars kl. 9.30- ca 15.00.

Under dagen kommer vi att diskutera aktuella odlingsfrågor och utbyta erfarenheter kring exempelvis sommarens mätningar av nitrathalt i blad och specifik vikt på knölar, gödslingsstrategier, betning med bakterier, stjälbakterios och knäpparlarver. Vi tittar också på förgroning av potatis. Medverkar gör Åsa Rölin, potatisrådgivare vid HS Skaraborg samt Stefan Färlin, Organox.

Kostnad: 400 kr/företag (faktureras i efterskott) + lunch och fika som betalas på plats.

Anmälan senast 16 mars till www.kompass.lrf.se med kurskod 12481 eller Kristina Homman, kristina.homman@lansstyrelsen.se, 023-818 29 eller Erik Köpmans, erik.kopmans@lansstyrelsen.se, 023-818 35

Funderar du på att lägga om till ekologisk produktion?

Länsstyrelserna i Dalarna och Gävleborg erbjuder rådgivning inom ekologisk produktion. För mer information kontakta: Erik Köpmans, 023-818 35, växtodling, animalieproduktion och ekonomi. Kristina Homman, 023-818 29, grönsaker och bär. Karin Ellgardt Fredlund, 026-17 11 24, grönsaker och bär.

Shan Solivan, 026-17 11 27, växtodling och animalieproduktion.
Petra Forsamark, 026-17 12 08, växtodling och animalieproduktion.

Jämtlands län

Vallodling för får

på Rösta, Ås den **14 mars kl 10.00-15.00.** Vallstrategier för bete och vinterfoder. Skördetidpunkt? När ska jag förnya vallen? Vilka arter och blandningar passar bäst för grovfoderproduktion resp. bete? Hur nyttjar jag stallgödseln till vallen? Hur kan jag kombinera bete och grovfoderproduktion på samma skifte? Betesskötsel för bästa betesutnyttjande. Dagen vänder sig i första hand till dig med erfarenhet av lammproduktion, men även nybörjare är välkomna. Föreläsare är Per-Erik Nemby, driftledare på Torsta gårdsbruk.

Anmälan senast 3 mars

till Agneta Andersson 063-14 60 48 eller vxl 063-14 60 00 eller agneta.andersson@lansstyrelsen.se Ange namn, adress, telefonnummer, ev specialkost samt gärna e-post. Lunch på Torsta ca 70 kr. Kaffe finns på Rösta från 09.30 för 30 kr.

Ekohöns på stor och liten gård

Torsta, Åsbygdens Naturbruksgymnasium
21 mars kl 10.00-15.00.

Hur startar jag äggproduktion? Vilka kontakter måste jag ta? Hur vet jag att jag har rätt förutsättningar och att jag uppfyller kraven i lagen? Kan jag använda befintliga byggnader? Är ekologisk äggproduktion något för mig? Var finns marknaden? Åsa Odelros, rådgivare i ekologisk fjäderfäproduktion berättar och visar bilder på olika lösningar. Vi tittar också på Torstas flyttbara hönsbuss med hägn för sommarbruk. Dagen riktar sig till dig som funderar på att starta ekologisk/småskalig äggproduktion som komplement till annan produktion på gården.

Anmälan senast 14 mars

till Agneta Andersson 063-14 60 48, eller vxl 063-14 60 00, eller agneta.andersson@lansstyrelsen.se Anmälan är bindande. Ange namn, adress, telefon, personnummer, ev specialkost samt gärna e-post. Lunch betalas på plats, ca 70 kr.

År 2009 fick jag, tillsammans med Anna Tjell på länsstyrelsen i Västernorrland, utvecklingspengar från Jordbruksverket för att belysa utfodringens inverkan på ekologiska mjölkors produktion och hälsa. Flera ekologiska mjölkproducenter var intresserade av att delta och inom gruppen diskuterade vi vad som kunde vara intressant att belysa.

Protein enligt norm?

Alla deltagarna använder protein-koncentrat eller färdigblandat kraftfoder men tycker att det är dyrt. En naturlig frågeställning blev då: är det lönsamt att ge protein enligt rekommendationerna till ekologiska mjölkkor eller hur mycket ska man ge? På

EKObruk

Tidningen är ett samarbetsprojekt inom Landsbygdsprogrammet för jordbruket i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland, Gävleborg och Dalarna. Tidningen finansieras gemensamt av Sverige och EU. Den utkommer med fyra nummer per år och vänder sig till dig som är intresserad av ekologiskt lantbruk. Detta nummer sänds till alla som sänt in SAM-ansökan 2010.

Kostnadsfri prenumeration kan beställas hos Gun Bernes, postadress se nedan, eller via e-post gun.bernes@njv.slu.se

Adress: Ekobruk Norr, SLU/NJV, 901 83 Umeå

Ansvarig utgivare: Mats Hindström, Länsstyrelsen Gävleborg, 026-17 11 33

Grafisk form: DietmarDesign

Tryck: Elanders Sverige AB

Redaktionskommitté:

Gun Bernes, SLU, 090-786 87 44
Berit Löfgren, Länsstyrelsen Gävleborg, 026-17 11 36
Kristina Homman, Länsstyrelsen Dalarna, 023-818 29
Agneta Andersson, Länsstyrelsen Jämtland, 063-14 60 48
Anna Tjell, Länsstyrelsen Västernorrland, 0611-34 90 12
Per-Göran Persson, Länsstyrelsen Västerbotten, 090-10 82 55
Sara Borgström, Länsstyrelsen Norrbotten, 0920-960 45

Lönsamt med ekologiska proteinkraftfoder

Under vintern 2009/10 gjordes jämförande studier av proteinfoder på tre ekologiska mjölkgårdar. Resultaten visat att det med såväl dåvarande som dagens priser är lönsamt att utfodra med proteinkraftfoder enligt norm.

tre av gårdarna var det möjligt att göra jämförande proteinförsök. På två andra gårdar följdes utfodringen för att se hur mycket ekologiska mjölkkor kan äta.

Kornet byttes ut

Gårdarnasom ingick i proteinstudien har mellan 70 och 130 mjölkkor i lösdrift. Den minsta har robot medan de andra mjölkar i grop eller på båspall. De kor som skulle ingå i försöket parades ihop två och två. Varje par skulle vara så lika som möjligt beträffande mjölkavkastning, storlek, ras, laktation och antal dagar efter kalvning. I paret fick den ena kon 10 gram (1%) mer protein per kg torrsubstans foder. I två av besättningarna utfodrar man med krossat eget korn och koncentrat. Till högproteinkorna på dessa gårdar byttes 1,4 kg korn ut mot 1,2-1,3 kg Akleja (proteinkoncentrat från Lantmännen). På den tredje gården ersattes 2,5 kg korn med 2,4 kg K3 (färdigblandat kraftfoder från Fodercentralen). Båda korna i ett par utfodrades för samma mjölkavkastning (ECM). Genom att energimängden från kraftfodret i båda försöksleden var densamma antog vi att korna åt samma mängd ensilage. Jämförelsen pågick i ca 4 månader och resultaten är baserade på kokontrollens provmjölkningar.

Sinkor på en av gårdarna i projektet.

Mer protein ger resultat

På alla tre gårdarna mjölkade högproteinkorna genomgående mer. I mjölkavkastning var skillnaden till de kor som fått protein enligt norm mellan 2,0 och 2,4 kg, men räknat som ECM var skillnaden 1,6 till 1,8 kg, pga lägre fett- och/eller proteinhalt i högproteinkornas mjölk. Både kor i tidig och sen laktation, liksom både äldre kor och förstakalvare, svarade positivt på den högre proteingivan. Det var inga skillnader i fruktsamhet eller djurhälsa.

Det ekologiska koncentratet kostade 5,80 kr, det färdiga kraftfodret 4 kr och kornet 2,50 kr per kg. Om ekomjölken betalas med 4,80 kr skulle det innebära ett förbättrat netto för mjölk minus foder på ca 3,70 kr per ko och dag när proteingivan höjs med 10 gram per kg foder. Tar man också med ett nationellt mjölkstöd på 75 öre per kg mjölk förbättras nettot med 5,20 kr per dag.

Följdeffekter

Med mer koncentrat ökar inte bara mängden råprotein som kon får i sig. Den genomsnittliga proteinkvaliteten förbättras också och det blir mer mineraler och vitaminer. Dessutom ökar mängden foderfett. Allt detta kan också påverka mjölmängden. För mycket fett kan vara negativt eftersom det kan påverka fodrets fiberbrytning negativt, vilket visar sig i en lägre fetthalt i mjölken.

Foderstaten på den gård som hade högst avkastning innehöll som mest 180 gram råprotein per kg ts till kor i tidig laktation. Sent i laktationen fick högproteingruppen här 160 g rp/kg ts. Ensilaget innehöll 140-170 g rp/kg ts. På en av de andra gårdarna fick högproteinkorna som mest 165 g rp/kg ts och som minst 145 g. Här innehöll ensilaget 124 g rp/kg ts.

Text och foto: Torbjörn Pettersson
Norrmejeriers Producenttjänst

Ungtackor i det tillbyggda öppna stallet

Åke och Åsa Wallin i köket

Ekofår i "ekoby"

Åsa är tredje generationen på gården och gick in i verksamheten på allvar år 2008. På grund av sitt intresse ägnar hon sig mest åt djurhållningen. Hon är utbildad högskoleingenjör med inriktning mot miljö och kvalitet. Eftersom Åke bor kvar på gården och ännu inte gått i pension gör han fortfarande en stor arbetsinsats. Åke är skogligt utbildad och har på senare år kunnat ägna sig mer åt att utveckla den delen av företaget. Han har också möjlighet att erbjuda entreprenadverksamhet, röjning och upprättande av skogsbruksplaner till andra landsbygdsföretagare. Under arbetstoppar i verksamheten jobbar Åsa och Åke ungefär lika mycket. Åsas man Mikael Östman jobbar borta under veckorna men hjälper till i företaget under helgerna.

Kompletterande verksamhet

– Det är svårt att försörja sig fullt ut på lammproduktion, berättar Åsa.

Sedan 2006 driver hon också ett konsultföretag där hon hjälper kunder med miljö- och kvalitetsfrågor samt arbetsmiljö. Här jobbar hon mycket under vinterhalvåret för att under resten av året kunna ägna sig åt lantbruksföretaget. Verksamhe-

terna kompletterar varandra mycket bra. Tack vare sin utbildning och sitt företagande är hon van att söka information och hantera papper mm, något hon har nytta av i lantbruksföretaget.

– Jag har dock mycket större nytta av lantbruksföretagandet i min konsultverksamhet, påstår hon.

Åsa hinner också med att vara ordförande för Norrbottens läns fåravelsförening och det lokala Husållningssällskapet. En regelbunden och mycket uppskattad aktivitet är frukostmöten riktade till landsbygdsföretagare.

Odling och djur

Gården omfattar ca 50 ha åker, varav en del arrenderas, samt ca 100 ha skog. Vallodlingen dominerar men man odlar även en del spannmål, i huvudsak som skyddsgröda vid insådd. Tidigare hade man en hel del skogsbeten, men på grund av problem med björn har man numera i huvudsak åkermarksbeten.

– Vi försöker producera högkvalitativt vallfoder och bra beten. Det betalar sig bra i slutänden, säger Åsa.

Lammproduktionen baseras idag på 150 tackor av kötttras – dorset,

texel och inblandning av finull. Lamningen sker traditionellt i mars-april med slakt under augusti-oktober. Slaktvikten på lammen hamnar i snitt runt 17-18 kg. Betesperioden sträcker sig från slutet av maj till slutet av september. På stall utfodras tackorna i huvudsak med rundbalat vallfoder samt spannmål i samband med högräktighet och digivning. Lammen har fri tillgång till färdigblandat kraftfoder fram till betessläpp.

– Vi satsar på att få fram bra slaktkroppar och försöker pricka in Ramadan i augusti då det är ett tillägg på avräkningspriset, påpekar Åsa.

Besättningen har M3-status vad gäller Maedi Visna och avelsbaggar av korsningsras säljs vid förfrågan.

Stall och mekanisering

Fårstallet är ett gammalt stolphus från 1970-talet. Det har byggts ut i etapper och har idag plats för 200 tackor. År 2005 byggde man till ett öppet lösdriftsstall där man mest hyser ungtackor. Sedan två år tillbaka låter man ungtackorna bli 1½ år gamla vid betäckning.

– Tack vare det ser vi att de hinner växa till, får mindre juverproblem,

Vindnäten gör god nytta i det öppna stallet.

Åsa Wallin driver tillsammans med sin far Åke ett lantbruksföretag med lammproduktion i Ale sydväst om Luleå. I senaste Ekobruk Norr kunde du läsa om ekologiska mjölkproducenten Nils-Olof Rehnman som också finns i Ale, liksom en ekologisk köttproducent. I denna "ekoby" kan man prata om ett mycket fruktbart samarbete inom lantbruksområdet.

en större dräktighetsprocent samt fler födda lamm per tacka. Idag får vi ca 1,8 uppfödda lamm per tacka i snitt, berättar Åsa.

Åsa och Åke tycker att man ska bygga så enkelt som möjligt och gillar långsgående foderbord. Nackdelen är att det blir lite jobbigare vid utrullning av halm på ströbädden. Mekaniseringen i gamla stallet består av en utfodringsmaskin för rundbalar som drivs av el. Den fungerar jättebra. Det nya stallet har rundhäckar där man utfodrar från utsidan. Det är mycket viktigt med förtorkning och torrt skördeväder för att slippa problem med frusna rundbalar. Det är också viktigt att ha eluppvärmda vattenkoppar.

Ekoproduktion

År 2005 satsade man fullt ut på ekologisk produktion, idag i form av EU-ekologiskt.

Lammproduktion passar mycket bra att bedrivas ekologiskt. Tack vare EU-stöden anser Åsa att det helt klart är värt att satsa på ekologisk produktion.

– Tyvärr får vi inga pristillägg för köttet och avräkningspriserna kunde gärna vara högre. En möjlighet att i

framtiden öka intäkterna kan vara att ta tillvara den efterfrågan som finns hos konsumenterna på närproducerat kött, avslutar Åsa.

SMAK-kontrollerna fungerar bra. Det är bra med en genomgång varje år så att man kan rådfråga. Det är också bra att Hushållningssällskapet har fått uppdraget så att verksamheten och kompetensen behålls i länet.

Samarbete i byn

I Ale har man ett mycket bra och fungerande samarbete mellan lantbruksföretagarna. Alla har certifierad ekologisk produktion vilket gör att det är möjligt att handla mellan varandra med till exempel foder. Samarbetsformerna kan variera år från år. Ett lysande exempel är att maskinparken för skörd är gemensam med nötköttproducenten Mikael Lindvall.

Text och foto: Alec Lundström, Hushållningssällskapet Rådgivning Nord, Luleå

Inför SAM-ansökan 2011...

... för dig som söker för ekologisk produktion:

- Under punkten O i SAM-blanketten ansöker du om förlängning av certifierad ekologisk produktion för åtaganden från 2007.
- Om du har ett åtagande som går ut 2011 måste du ansöka om förlängning i år. Det går inte att gå in i ett nytt åtagande 2012 eller 2013.
- Hela åtagandet måste förlängas. Du får inte dra ner på arealen.
- Du kan utöka ditt åtagande 2011, 2012 och 2013 även om du i år ansöker om förlängning för 2012 och 2013, men du kan inte minska åtagandet.
- Du kan gå in i ett nytt åtagande 2011.
- Under punkten H anger du att din produktion är certifierad. Utan certifiering blir ersättningen 50 % lägre (för spannmål 45 %).
- 31 mars är sista dagen för anslutning till kvalitetscertifiering.

**Per-Göran Persson
Länsstyrelsen Umeå**

Nya Nytt-blad

I faktabladsserien "Nytt från institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap" utkom i slutet av förra året ett par nya utgåvor. Ensilage av åkerböna/vårmete samt av ärt/havre har provats till tackor och lamm, vilket redovisas i nummer 2 i serien Ekologisk odling. Baljväxtensilagen fungerade bra som enda grovfoder till fåren. Till lamm var det i vissa delar bättre än vallensilage.

Nummer 3 i serien Ekologisk odling handlar om åkerböna som insåningsgröda för vall. En slutsats är att man bör skörda åkerbönan tidigt, innan hälften av baljorna nått full storlek, för att ge bäst förutsättning för vallen det kommande året. Eftersom åkerbönan växer sent på säsongen, gör det den mindre lämplig som insåningsgröda.

Enklaste sättet att hitta bladen är via institutionens hemsida: www.slu.se/njv, under Publikationer.

Är ekologisk mjölkproduktion = ekonomisk mjölkproduktion?

Efter omläggning av 70 kor till ekologisk mjölkproduktion kan mjölkintäkten öka med över 300 000 kr per år. Ekostödet för djur och vall är ca 200 000 kr. Men hur mycket ökar kostnaderna? Ekologiskt kraftfoder och utsäde, mjölk till kalvar och längre karens efter behandling ... åter merkostnaderna upp merintäkten?

För att illustrera frågeställningen har jag gjort ett räkneexempel för en konventionell besättning med 70 kor som mjölkar 10 500 kg enligt kokontroll och där man har en mjölkrobot.

Intäkter

Leveransen till mejeriet, efter att hemmaförbrukning mm räknats bort, antas vara 10 000 kg per ko, dvs 700 ton per år. Med ett pris på 4,15 kr/kg inklusive nationellt stöd ger det 2 905 000 kr/år. Med ekologisk drift antas produktionen sjunka till 9 500 kg ECM. Det grundar jag på data från fyra västerbottniska gårdar där korna före omläggning producerade 10-11 000 kg ECM. Efter omläggningen är deras medelavkastning 9 500-11 000 kg ECM. Till kalvuppfödningen beräknas ca 500 kg sötmjolk behövas. Kvar blir då en leverans på 8 500 kg per ko, dvs 595 ton totalt. Med ett ekotillägg på 1,30 kr blir mjölkpriset 5,45 kr/kg, vilket ger en intäkt på ca 3 243 000, dvs en ökning med nästan 340 000 kr/år.

Eftersom kalvarna blir fina när de får sötmjolk har jag i tabellen nedan räknat med att även de konventionella kalvarna får det, men bara i två i stället för tre månader. Då får man dra ifrån en intäkt för 350 kg mjölk/ko eller totalt 102 000 kr per år i den konventionella produktionen. I tabellen är det borträknat från levererad mängd mjölk.

Stödet till ekologisk djurhållning är 1 600 kr/djurenhet (DE) och ekostödet för vall är 350 kr/ha om det

finns 1 DE/ha, vilket jag räknat med i exemplet. Om gården har 105 DE blir det ca 205 000 kr/år. Om man har ekologisk spannmål eller grönfoder är stödbeloppet 1 450 kr/ha.

Kostnader

En mjölkko i ett konventionellt system behöver ca 3 700 kg kraftfoder per år. Den ekologiska kon klarar sig med 2 700 kg, dels för att den får mer grovfoder och dels för att den mjölkar mindre. Ett konventionellt kraftfoder kostar ca 2,50 kr/kg. Motsvarande ekologiska kostar 4,40 kr. Totalt leder detta till att kraftfoderkostnaden ökar med ca 184 000 kr/år. Har man möjlighet att producera egen ekospannmål kan merkostnaden minska. Men om man har en lönsam spannmålsodling, som måste upphöra pga det ökade grovfoderbehovet, blir kraftfoderkostnaden istället större.

I exemplet har jag antagit att korna redan före omläggning får relativt mycket grovfoder, ca 12 kg ts per ko och dag, vilket gör att kraftfoderåtgången blir relativt låg. Totalt behövdes per ko 4 400 kg ts ensilage och bete före omläggning och 5 000 kg ts efteråt. Arealbehovet för grovfoder ökar ofta med 20-25 % vid omläggning. Man bör räkna med minst 10 % lägre skörd när handelsgödseln försvinner - mer på dåliga marker och mindre om gödselgivorna redan idag är låga. Hur man klarar det ökade behovet av ensilage och bete har betydelse för ekonomin och lösningen skiljer från gård till gård. Kanske man redan har ett överskott på foder eller areal före omläggningen? Kan man minska på spannmålsodlingen? Finns det mer mark i bra hävd att få tag på? Ska odlingen av grönfoder med insädd öka? Hur blir det med stödoptimeringen?

Tabell. Jämförelse mellan konventionell och ekologisk mjölkproduktion för 70 kor i lösdrift.

Jämför	Konventionell			Ekologisk			Eko-konv
	Kg	à kr	kr/år	kg	à kr	kr/år	
70 Kor							
Mjölkleverans	675 500	4,15	2 803 325	595 000	5,45	3 242 750	439 425
Ensilage + bete	308 000	1,4	431 200	350 000	1,5	525 000	-93 800
Halm	14 000	1,3	18 200	14 000	1,4	19 600	-1 400
Kraftfoder	259 000	2,5	647 500	189 000	4,4	831 600	-184 100
Mjölk - foder			1 706 425			1 866 550	=160 125
Ekostöd djur + vall			0	105	1950	204 750	+204 750
KRAV-certifiering			0			-9 875	-9 875
Fördel ekologiskt							+355 000

Foto: Linda Karlsson

I flera av de studier som gjorts har inte kostnaden för ekologiskt vallfoder varit högre än för det konventionella. Det förutsätter dock att köravstånden inte blir mycket längre. Kostnaden för handelsgödsel inklusive spridningskostnader kan vara lika höga som värdet av den högre skörden. I detta exempel har jag dock räknat med 10 öre mer för ekologiskt vallfoder pga lägre skörd och dyrare utsäde. Detta ger en ökad grovfoderkostnad på nästan 94 000 kr. Med bra grovfoder behövs halm till sinkorna, det finns medräknat i tabellen.

För att få ut pristilläggen på ekologisk mjölk och ekostöden måste produktionen vara certifierad. Det kostar ca 10 000 kr/år.

Plus eller minus?

Exemplet här ger ett plus på 355 000 kr per år, vilket motsvarar lön för en anställd. Eller funderar du på att gå

från uppbundet till robot? Ett sätt att få ekonomi i en sådan satsning kan vara att samtidigt gå över till ekologisk produktion.

Det är många om och men vid en kalkyl för omläggning till ekologisk mjölkproduktion. Gårdens naturliga förutsättningar är avgörande. Klara fördelar är om man har gott om areal, beten nära stallet och lösdrift. De flesta som har lagt om har samtidigt gjort ett ekonomiskt lyft, men finns inte de naturliga förutsättningarna kan förtjänsten utebli. Det finns rådgivare som har erfarenhet av omläggning till ekologisk produktion. De kan hjälpa till, oftast till ett subventionerat pris eller gratis. Det finns också bra litteratur och särskilda omläggningskurser.

Torbjörn Pettersson
Norrmejeriers Producenttjänst

Forskningspengar till Umeå

SLU EkoForsk har fördelat projektanslag för perioden 2011-2013. Femton projekt får dela på 19 miljoner. Det största anslaget går till Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap i Umeå, där Pekka Huh-tanen och Märten Hetta ska forska kring optimering av proteinfoder i ekologisk mjölkproduktion.

Växtskyddsnotiser

År 1937 gav Statens växtskyddsanstalt ut det första numret av Växtskyddsnotiser. Utgivningen togs därefter över av Lantbrukshögskolan, senare Sveriges lantbruksuniversitet, som fortsatte utgivningen till och med år 2001. Tio år senare återuppstår den, nu som webbtidskrift.

Växtskyddsnotiser vänder sig till alla med intresse i växtskyddsfrågor och kan till exempel vara populärvetenskapliga sammanfattningar av projekt eller vetenskapliga artiklar. Redan nu finns två nya notiser på hemsidan, www.slu.se/vaxtskyddsnotiser. Klicka på "läs mer" för att se respektive notis i sin helhet. Du kan även ladda ner den eller skriva ut som pdf. På hemsidan finns också möjlighet att anmäla sig till nyhetsuppdateringar mm, samt ett arkiv med alla gamla nummer av Växtskyddsnotiser. Redaktör är Anna Lehrman, konsulent vid institutionen för ekologi, SLU.

Åkerböna med chokladflecksjuka.

Foto: Gun Bernes

Utsäde i ekologisk produktion

Trots att snön ligger djup är vi på väg mot den tidpunkt då dygnsmedeltemperaturen kör igång fotosyntesen, jorden reder sig och det är dags för vårbruk. Det är därför dags för en koll på årets utsädesregler.

Ekologiskt tvåradskorn SW Mitja, Docksta, Höga Kusten i slutet av september 2010.

Du som odlar ekologiskt ska använda ekologiskt utsäde, plantor och annat förökningsmaterial. Du får även använda utsäde som odlats på mark som håller på att ställas om till ekologisk odling. När du köper utsäde ska du titta efter två märkningar, en om att utsädet är certifierat och en om att det är ekologiskt. Du får använda ekologiskt utsäde som du odlat själv, men du får inte sälja sådant utsäde om det inte är certifierat enligt de allmänna utsädesreglerna.

Få tag på ekologiskt utsäde

För att ta reda på vilket ekologiskt utsäde som finns kan du titta i Jordbruksverkets databas för lantbruksväxter eller trädgårdsväxter 2011. Där hittar du allt ekologiskt utsäde som utsädesföretagen har anmält till Jordbruksverket att de har till försäljning. Du ser också vem som säljer utsädet och vilket kontrollorgan som kontrollerat det.

Du kan ibland få tag på utsäde från andra leverantörer än de som finns i databasen. Det beror på att en del företag väljer att inte anmäla sina produkter till Jordbruksverket. Databasen innehåller dessutom

bara de företag som levererar till yrkesmässiga odlare.

När ekoutsädet tagit slut

Jordbruksverket kan tillåta alla odlare att använda annat utsäde eller förökningsmaterial under den aktuella växtsäsongen när det ekologiska utsädet tagit slut i Sverige. Det kan gälla en viss gröda eller begränsas till vissa sorter av en gröda. Även i de fall då du får använda annat utsäde än ekologiskt får det inte vara behandlat med kemiska medel. Behandling med biologiska medel eller värmebehandling är dock tillåtet.

Individuell dispens

Behöver du använda konventionellt utsäde och det inte finns något allmänt undantag kan du ansöka om individuell dispens hos Jordbruksverket. Giltiga skäl kan exempelvis vara att du vill testodla en ny sort eller bevara en gammal sort som håller på att försvinna. Blanketter för ansökan om dispens finns på Jordbruksverkets hemsida.

Testodling kan vara aktuell om du till exempel vill prova en sort med speciella egenskaper. Du får dock

bara använda en begränsad del av din areal till testodling. Vill du testodla potatis får du använda högst 500 kg utsäde eller högst tio procent av den areal som du brukar odla potatis på. Vill du testodla spannmål, vall och trädgårdsväxter får du använda högst tio procent av den areal som du brukar odla respektive gröda på.

Undantag för korn SW Barbro

I slutet av december beslutade Jordbruksverket om vilka arter och sorter det krävs ekologiskt utsäde av under 2011. En positiv nyhet för norrländska spannmålsodlare är att förutom sexradssorter av vårkorn har den tidiga tvåradssorten SW Barbro fått generell dispens, vilket innebär att konventionellt odlat, kemiskt obetat utsäde får användas i ekologisk odling. Mer information, utsädesdatabasen, sammanställning av undantag och mycket mer finns på:

www.jordbruksverket.se/ekoutsade

Text och foto:
Anna Tjell, 0611-34 90 12,
anna.tjell@lansstyrelsen.se